

Budapest, 1903. március 30. – Budapest, 1983. augusztus 13.

Szülei jó polgári sorban élő vallásos zsidók voltak. Barcsay utcai gimnázium tanulójaként a Tanácsköztársaság idején belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába. A kommün bukása után is tagja és szervezője maradt a kommunista ifjúsági mozgalomnak. Tevékenysége miatt 1920-ban kizárták a gimnáziumból. Csehszlovákiába távozott, ahol bekapcsolódott a kommunista emigráció ifjúsági mozgalmába. Pártmegbízatást teljesítve 1921-ben illegálisan visszatért Magyarországra; április végén letartóztatták. A rögtönítélő bíróság lázadás bűntette miatt tizenöt évi fegyházra ítélte; a másodfokon eljáró Kúria 1921. november 10-én fiatal korára való tekintettel tíz évre mérsékelte a büntetést. 1922 júliusában fogolycsere keretében Szovjet-Oroszországba került, ahol 1925-ig a moszkvai egyetem hallgatója volt.

A KMP első, 1925. augusztusi bécsi kongresszusán megválasztott központi bizottság a tagjai közé kooptálta, és kinevezte a Kommunista Ifjúságunk Magyarországi Szövetsége központi titkárává. A Komintern megbízatásával titokban ismét Magyarországra utazott, de egy Rákosi Mátyással szervezett konspiratív találkozón szeptember 22-én újra lebukott. November közepén – az ún. első Rákosi-perben – statáriális, majd rendes bíróság elé állították, 1926 augusztusában nyolcévi fegyházbüntetésre ítélték, amit a fellebbviteli tábla hat évre csökkentett. 1929 augusztusában – az év eleji éhségstrájkban való részvételét követően – a törvényszék hatálytalanította a korábbi döntést, és összbüntetésül tizenhárom és fél évi fegyházzal sújtotta. A börtönből 1940. október 30-án szabadult, a hatóságok lehetővé tették, hogy a Szovjetunióba távozzon. 1940. november elejétől Moszkvában élt, ahol előbb a Komintern és a moszkvai Kossuth rádió munkatársa lett, majd – belépve a Vörös Hadseregbe – frontpropagandával, illetve a hadifogolytáborok antifasiszta átnevelő tanfolyamainak a szervezésével foglalkozott.

1944. október 10-én a moszkvai magyar emigrációból elsőként tért vissza Magyarországra. Miután a Vörös Hadsereg egyenruháját viselte, mozgásszabadsága volt a front mögötti területeken, s a következő két és fél hónapban jelentős pártszervező munkát fejtett ki a tiszántúli területeken. Bekapcsolódott az Ideiglenes Nemzetgyűlés előkészítő munkálataiba, 1944. december 17-én Pécsen a Magyar Kommunista Párt részéről maga is képviselő lett. 1944. december 23-án az akkor Debrecenben működött központi vezetőség rábízta a katonai és karhatalmi, valamint a pártgazdasági ügyek intézését. 1945. január 5-én mint a Magyar Kommunista Párt debreceni központi vezetőségének a képviselője Budapestre érkezett. Január 19-én a párt budapesti központi bizottsága ülésén osztályvezetői rangban megbízták a központi titkárság vezetésével.

E tisztségében leginkább a pártszervezetek infrastrukturális ellátása és gazdasági ügyeinek az intézése hárult rá. Február 15-étől Budapest közellátási kormánybiztosa volt.

A debreceni központi vezetőség fővárosba költözése után, 1945. április 13-án kooptálták az egyesített központi vezetőségbe. Tagságát 1956. október végéig folyamatosan megőrizte. 1945. május 16-án Budapest főpolgármesterévé választották, tisztét 1945. november 28-ig

töltötte be.

Az 1945. november 4-i nemzetgyűlési választásokon az MKP nagy-budapesti listájáról bejutott a törvényhozásba, 1945. december 5-én kinevezték az akkor életre hívott Gazdasági Főtanács főtitkárává. Az intézmény lényegét tekintve egy önálló rendeletalkotási joggal felruházott gazdasági és kereskedelmi csúcsszerv volt; főtitkárként nem a koalíciós kormány, hanem az MKP gazdaságpolitikai elképzeléseihez tartotta magát. Tisztségéből adódóan 1945. december 20-ától miniszterelnökségi címzetes államtitkár. Mandátumát 1957. május 9-ig folyamatosan megtartotta. Az 1947. évi választások után, szeptember 27-től ugyanott politikai államtitkár. A Magyar Dolgozók Pártja 1948. június 12-14-i alakuló kongresszusán pótagként beválasztották a politikai bizottságba. 1949. június 3-án, amikor a Gazdasági Főtanácsot megszüntették, és a szervezet feladatköreit felosztották az egyes tárcák, az új Népgazdasági Tanács, valamint az Országos Tervhivatal között, megbízták a tervhivatal elnöki teendőinek az ellátásával. Az MDP 1951. februári, II. kongresszusán a politikai bizottság rendes tagjává választották.

1952-1953 fordulóján törés mutatkozott pályáján. Összeütközésbe került Gerő Ernővel, amiért a tervhivatal elnökeként ellenezte a teljesíthetetlen gazdasági célkitűzéseket. 1953 februárjában leváltották az Országos Tervhivatal éléről, a Komlói Szénbányászati Tröszt igazgatójává „fokozták le”, a politikai bizottságból is kikerült. A következő években karrierje bizonyos mértékig Nagy Imre mindenkori hatalmi pozíciójához igazodott. Fél évvel Nagy első kormányalakítása után visszatérhetett a komlói „száműzetésből”. 1954. február 22-étől a Minisztertanács titkárságán belül életre hívott anyag- és termékgazdálkodási titkárság szervezője, majd vezetője. Április 27-étől a miniszterelnök kinevezte saját közvetlen munkatársává, a Minisztertanács titkárságának a vezetőjévé. A Nagy Imre pozícióját aláásó 1955. január 13-i politikai bizottsági ülést követően január 23-án a külkereskedelmi tárca miniszterhelyettesi posztját bízták rá, majd 1956 júniusában – még inkább visszaminősítve – a Szövetkezetek Országos Szövetsége elnökévé választották.

1956. október 27-étől Nagy Imre második kormányában közellátási kormánybiztos. November 4-én a forradalom idején tisztséget vállaltak egy részéhez hasonlóan élt a jugoszláv követség által felajánlott menedéjjel. November 18-i távozásakor a szovjet hatóságok letartóztatták, majd 23-án a csoport többi tagjával egyetemben Romániába internálták. A Nagy Imre-perből kihagyták, de csak 1958 végén térhetett haza Magyarországra. Néhány nap múlva kézhez kapta az értesítést arról, hogy az Elnöki Tanács eljárási kegyelemben részesítette. Nem igazolták át a Magyar Szocialista Munkáspártba. A pártközpont által biztosított havi járandósága, 1963 nyarától öregségi nyugdíja mellett fordításokból és írásaiból tartotta fenn magát. 1973. februárban izgatás címén eljárást indítottak ellene tervezett életrajzi regénye miatt.